

kega pomena neformalnega učenja in izrednega pomena dialoga za učenje. Glavni izvirni prispevek te razprave je ugotovitev prednosti neformalnega učenja (v primerjavi s formalnim) za omogočanje in spodbujanje dialoga.

Upam, da mi je uspelo tudi drugače prispevati k osvetlitvi (pomena) dialoga, ki je pri nas še zmeraj prepogosto zanemarjen kot znanstveni predmet, ali pa zelo skromno ali pomanjkljivo oz. enorazsežno obravnavan. In to kljub temu, da je pravzaprav na vseh ravneh (ne)dialoškost glavni problem naše družbe. Druga odlika razprave se mi zdi v tem, da so njeni predmeti obdelani z različnih zornih kotov. Nenazadnje mislim, da premore besedilo tudi določeno mero (vedno dobrodošle) nazornosti, kar bo morda še posebno razveselilo praktike, ki bodo morda ob tem dobili kakšno zamisel oz. uporabili prebrano. Tu imam v mislih predvsem zadnji del, kjer predstavim dva konkretna primera učenja na način dialoškega raziskovanja: prvi primer poteka v formalnem (učilnica), drugi pa v neformalnem okviru (muzej).

Želel sem napisati tudi tekst, ki »logično« teče in ki bralca spodbuja k predvidevanju. Pri tem se mi je zdelo »dramaturško« pomembno predvsem to, da bi se bralec skozi branje vedno bolj zavedal, kako ključnega pomena za (neformalno) učenje je dialog. Natalija Žalec mi je dejala, da se je v zadnjem delu pričujočega članka na nov način zavedla ključnega pomena pismenosti za celotno učenje. Na nov način je razumela, kako okrnjena je zmožnost učenja pri posameznikih, ki so slabo pismeni, čeprav imajo na voljo odlična in zanimiva gradiva (npr. v muzeju), in kako nujno je dialoško učenje za izboljševanje pismenosti same tudi ob gradivih, ki sicer predvidevajo samostojno učenje, saj edino ta omogoča animacijo in socialno angažiranje ljudi v reševanju skupnih problemov. Freire je zapisal, da je pomembno spregovoriti zato, da bi spremenili resničnost in sodelovali pri njenem nastajanju, v nasprotju s tezo, da je svet tak, kot je, in ga ne moremo spremeniti oz. nastaja izven nas.

Kljub temu, da je članek kar dolg, vanj nisem uspel uvrstiti pomembnih reči oz. poudarkov, ki bi jih po svoje rad bolj podrobno predstavil. Tu imam v mislih predvsem svojo tezo o instrumentalizmu. Natalija Žalec je v pogovorih z menoj uporabila posrečen izraz pedagoški instrumentalizem³, ki je značilen predvsem za transmisivne modele uče-

3 Izraz predstavlja odmik od solidarnostnega personalizma: učencu namreč odreka njegovo zmožnost ustvarjalnega učenja, saj ne upošteva njegovega že pridobljenega znanja niti njegovih posebnosti (ki izhajajo iz njegove kulture, prevladujočega stila in načinov učenja, učnih potreb, interesov ipd.), ki jih vnaša v diskurz učenja kot oseba. Za plodno sodobno uporabo in obravnavo personalističnega (pedagoškega personalizma) in instrumentalističnega pristopa (pedagoškega instrumen-